

Hukkelvatna*

Referansedata

Fylke: Sør-Trøndelag
Kommune: Midtre Gauldal, Selbu
Kartblad: 1621 II
UTM: Ø:596092, N:6992861
H.o.h.: 500-800moh
Vegetasjonssone: Nordboreal

Prosjektilhørighet: Statskog 2005, DP2
Inventør: THH, EBE
Dato feltreg.: 30/07/05,
Areal: 19715 daa

Vegetasjonseksjon: O2-Klart oseanisk

Sammendrag

Hukkelvatna-området ligger mellom Selbu og Gauldalen, nærmere bestemt 10-15 km nordøst for Singsås, lengst øst i Midtre Gauldal kommune og så vidt inn i Selbu kommune. Topografien er rolig og området består av den vide, åpne dalbunnen til Hukkelvatna og elva Hukla. Store arealer myr og vann fyller ut dalbunnen i midtre og nordlige del, mens det lenger sør er noe mer småskala-topografi og mer skogdominans.

I hovedsak er myr og glissen furuskog viktigste naturtyper, mens gran- og bjørkeskog dekker mindre arealer. Nordlige og midtre del består av en mosaikk mellom større og mindre myrflater, vann og myrtjern, mye glissen røsslyng-blokkebær- og litt bærlingfuruskog, samt små granskogslommer. Lenger sør, på østsiden av vassdraget, dominerer granskogen. Det meste av granskogen er blåbærskog, med små arealer småbregneskog samt så vidt litt høgstaudeskog. Bjørkeskogen er særlig konsentrert til den brattere vestvendte lia nord for Storlivollen. Mye av denne bjørkeskogen er frodig, kalkpåvirket høgstaudeskog. Myrene er av mange ulike typer. Ulike fattige og intermediære myrtyper er vanligst, men det er også ganske mye rike grasmyrer. Slike steder er det en rik karplanteflora. Myr og våtmark har også en rik fuglefauna.

Skogen er i hele området sterkt påvirket av flere omganger gjennomhogst, og har generelt stor mangel på viktige strukturelle parametre som gamle trær og død ved. Furuskogen mangler i stor grad aldersklassene over 200-250 år, selv om noen få gamle slengere inngår i nord. Granskogen er stort sett i tidlig aldersfase, med et relativt "kjedelig" skogbilde dominert av 100-140 år gammel gran. Slik skog veksler innimellom med mindre partier som har unngått siste gjennomhogst, der det også finnes noen gjenstående eldre trær på 200 år og mer. Død ved av betydning mangler i stor grad. Et lite kjerneområde med avvikende og noe mindre påvirket granskog ble registrert i nord, i form av ei slak vestvendt granskogshelling med brukbare mengder gamle trær og en del læger i ulike nedbrytningsstadier.

Samlet sett er verneverdiene knyttet til skogen små. Artsmangfoldet er utarmet, og området oppfyller ingen av de viktigste kriteriene i mangelanalyse. Bare 4 rødlistearter (hensynskrevende vedboende sopp, små forekomster) og 1 kandidatart ble påvist. Derimot er det viktige kvaliteter knyttet til myrene, ikke minst til rikmyrpartiene. De fineste og største rikmyrene finnes utenfor eksisterende naturreservat, hhv. nord for Storlivollen og nordøst for Flovollen. Uavhengig av evt. skogvern bør naturreservatet utvides slik at disse myrene kommer innenfor.

Hukkelvatna vurderes som et lokalt verneverdig skogområde (*).

Feltarbeid

Området ble undersøkt i godt vær av Tom H. Hofton og Egil Bendiksen på en lang feltdag. Oversiktlig topografi, homogene naturforhold og lite interessant skog medførte at området var lett å få oversikt over, og selv om arealet er stort er derfor det meste av arealet rimelig godt dekket. Tidspunktet på året gjorde at karplantefloraen ble godt fanget opp, mens det var noe for tidlig for sopp. Svakt potensial gjør at dette likevel ikke har hatt nevneverdig betydning for vurdering av artsmangfoldet. Unntak kan være for rike bjørkeskoger nord for Storlivollen.

Utvelgelse og undersøkelsesområde

Området inngår i arbeidet med økt skogvern på statens grunn. Arbeidsgrensene for undersøkelsesområdet var på forhånd bestemt av Fylkesmannen i Sør-Trøndelag og Direktoratet for Naturforvaltning i samarbeid med Statskog SF. Undersøkelsesområdet omfattet hele landskapsrommet rundt Hukkelvatna, totalt et areal på 20 031 daa. Avgrensningen følger i stor grad grensene for undersøkelsesområdet, med noen små justeringer i nordvest (snauffell utelatt) og nordøst (ei rik bjørkeskogsli tatt inn).

Tidligere undersøkelser

Området er tidligere undersøkt i forbindelse med nasjonale myrundersøkelser (jf Moen 1969) og med 10-årig verna vassdrag (Sæther et al. 1980). I 1983 ble et areal på 11 124 daa vernet som naturreservat (våtmark) sentralt i området, med bl.a. en rik fuglefauna som viktig verneformål (www.naturbase.no). Reservatet er en del av undersøkelsesområdet. Noen år seinere ble reservatet også undersøkt i forbindelse med verneplan for barskog, fase I (Angell-Petersen 1994). Skogen ble beskrevet som "typisk bilde av fattig fjellskog på lav bonitet i denne delen av fylket", og betydelig påvirket. Området ble vurdert lavt og bak andre vurderte lokaliteter som både hadde rike og frodige skogtyper og var mindre påvirket. I 2001 ble sørlige del av området, dvs. Rabbslått/Seterås statsskog, nøkkelbiotopkartlagt (Korbøl 2004). Arbeidet ble utført av Kim Abel, som fant én nøkkelbiotop på 73 daa med verdi C i ei slak, vestvendt granskogsli et stykke opp for Hukla.

Beliggenhet

Hukkelvatna ligger i de åpne og rolige skog- og fjelltraktene mellom Selbu og Gauldalen, nærmere bestemt 10-15 km nordøst for Singsås og lengst øst i Midtre Gauldal kommune. I nordøst stikker området så vidt inn i Selbu kommune. Lokaliteten Nålbogen på 7 380 daa (registrert i dette prosjektet som et **-område) ligger 5 km lenger øst-nordøst, atskilt av et lavt fjellparti.

Naturgrunnlag

Topografi

Som vanlig i denne regionen er topografien rolig, med avrundete former og vidstrakte, åpne landskapsrom. Området består av en åpen og vid dalbunn. Dalbunnen fylles i midtre og nordlige del ut av store arealer myr og de to større innsjøene Stor- og Litlhukkelvatnet. Her finnes også et mylder av små myrtjern. Stilleflytende myrloker og småbekker utgjør et karakteristisk innslag på myrene. Fra Storhukkelvatnet renner Hukla rolig sørover og tar etter hvert opp i seg Kusma fra øst, og drenerer videre ned til Gaula. Slake liser som så vidt strekker seg opp over skoggrensa stiger opp på begge sider av dalen. En rekke småbekker drenerer disse liene.

Geologi

Geologisk sett ligger området innen Trondheimsfeltet, med omdannede sedimentære bergarter. Ifølge Sigmund et al. (1984) består berggrunnen i området av kalksilikatskifer og -gneis. Dette gir stedvis utslag i form av rik bjørkeskog i de bratteste partiene og ikke minst på myrene, men ellers er topografien for rolig til at kalkinnslaget slår ut i rike skogtyper. Løsmassedekket er relativt mektig over mye av området, i form av sand- og grusavsetninger (morene) og torv (myrene).

Klima

De høyereliggende åstraktene i denne delen av Midt-Norge har et tydelig oseanisk preg, så også området omkring Hukkelvatna. Vegetasjonsseksjonen er klart oseanisk (O2) (Moen 1998). Dette gir seg utslag på vegetasjonen, som både på myrene og i skogen har høyt innslag av vestlige arter.

Vegetasjon og treslagsfordeling

Samlet sett er myr og skrinn furuskog dominerende vegetasjonstyper sett under ett, med gran- og bjørkeskog som arealmessig mindre viktige. Granskogen er konsentrert til sørøstre del, mens de største bjørkeskogsarealene står i de bratteste partiene i nordøst. På høyere nivåer (over ca 600 meter) går skogen raskt over i bjørkedominans og blir ofte glissen.

De flater delene i nord har en mosaikk mellom store og små myrer, store arealer glissen furuskog og små lommer med gran. Det meste av furuskogen er en skrinn røsslyng-blokkebærskog, men det er også noe bærlyngfuruskog i litt tørrere og varmere hellinger, samt lokalt på vestsiden også reinlavdominerte rabber. Gran inngår stedvis som spredte holt og enkelttrær i furuskogen, noen få steder i såpass omfatning at det kan kalles barblandingskog. Furuskogsdominansen fortsetter et stykke sørover langs vassdraget. Mye av skogen på vestsiden er også dominert av furu.

På østsiden av Hukla sørover tiltar lienes bratthet, og terrenget får også noe mer småskalatomografi med koller, slake bekkedaler og litt brattere skråninger. I dette terrenget overtar granskogen dominansen, og større granskogsarealer i hellingene veksler med bakkemyrer og mindre furuskogspartier. Størsteparten av granskogen er av blåbærtype (stedvis med en del skrubbær og bjønnekam som oseaniske innslag). I litt fuktige hellinger kommer det imidlertid også inn litt småbregneskog. I tillegg finnes fragmentariske innslag av høgstaudeskog i tilknytning til fuktige søkk.

Bjørkeskogene nord for Storlivollen er for en stor del av frodig, dels kalkpåvirket høgstaudestype. Med gradvis avtakende helning nedover lia sklir denne over i fastmatte-rikmyrer. Karplantefloraen i denne bjørkeskogen er til dels meget rik, og bidrar til til å trekke artsantallet betydelig opp i området samlet. Her kan nevnes bl.a. tyrihjel, enghumleblom, blåkoll, kvitmaure, skogmarihånd, grønnskulle og flekkmure. I fuktige sig finnes fjellplanter som gulsildre, fjellfrøstjerne og fjellfiol. Skogen er til dels sterkt beitepåvirket, med bl.a. mye gras i partier, som gulaks, sølvbunke og finnskjøgg.

Myrene i området er varierte, og en rekke ulike myrtyper er representert, både fattig- og rikmyr, bakkemyr, flatmyr, fastmatte- og løsbunnmyr, samt svakt utviklet også strengmyr. I nord og vest (utenfor avgrenset område) forekommer trolig også terrengdekkende myr. Flomyran, som sammen med Hukkelvatna dekker den brede dalbunnen, er det sentrale element i reservatet. Arealmessig er det mest fattig- og intermediermyr, med store ombrotrofe tueparti dominert av røsslyng og fastmatte karakterisert av bjønnskjøgg, klokkelyg, kvitlyng og rome, mens i de bløtere partier er flaskestarr, trådstarr og duskull vanlige. Løsbunnhøler kan være bevoakt med sivblom og brunmakkmosse (*Scorpidium scorpioides*). Moen (1969) påpeker at klokkelyg i dette området vokser ekstremt langt inn i landet.

Det er imidlertid ganske mye også av rike til ekstremrike grasmyrer, først og fremst i slakt hellende terreng litt opp fra dalbunnen (tiltakende fattig utover på myrflatene), og konsentrert til omkring Storlivollen og de slake hellingene på oversiden av reservatet i nordvest, nordover fra Flovollen. Disse har en rik karplanteflora, med bl.a. rikelig med engmarihånd som karakterart mange steder. Blodmarihånd ble sett nordvest for Storlivollen. Ellers er observert bl.a. dvergjamne, småengkall, harerug, myrsauløk, fjellstisel, bjønnebrodd, svartopp, myrøyentrøst, fjellfrøstjerne, kvitmaure, breiull, sveltull, myrfrytle, trillingsiv, gulstarr, fjellstarr, særbustarr, klubbstarr, engstarr, tranestarr, sennegrass, korallrot, brudespore, nattfiol og skogmarihånd. Viktige mengdearter i bunnsjiktet er rødmakkmosse (*Scorpidium revolvens*) og myrstjernemosse (*Campylium stellatum*). Moen (1969) og Sæther et al. (1980) legger spesiell vekt på stedvis store mengder med den næringskrevende og sjeldne brunskjøene, dels som matter, dels som tuer. Gullmyrlegg er også nevnt. Fra løsbunn og mykmatter, som i liten grad ble besøkt i denne undersøkelsen, nevnes at det også mange steder vokser blystarr, nøkkesiv og småsivaks. På Fylkesmannens nettside nevnes videre fjellmarihånd, kastanjesiv og loppestarr. Myrene har vært aktivt brukt til slått

tidligere. Det er grunn til å understreke at det i stor grad er viktigere rikmyrskvaliteter utenfor enn innenfor det eksisterende våtmarksreservatet på begge sider av dalen.

Skogstruktur og påvirkning

Det er tydelig at dette området har blitt intensivt utnyttet gjennom lang tid. Så og så hele området kan karakteriseres som hardt plukkhogstpåvirket fjellskog.

Furuskogen har for det meste et glissent preg, delvis med temmelig stor avstand mellom trærne i partier. I hele den sørvestre delen gir dette i kombinasjon med de store myrene et svært åpent landskap og hvor skogbunnen også preges av et stort antall stubber. I nordlige del viser skogen god aldersspredning opp til klassen rundt 200-250 år, mens trær som er eldre i stor grad mangler. En og annen spredtstående gammelfuru på 300-350 år finnes i noen mindre partier nord for Hukkelvatna. Død furu, både gadd og læger, er sjeldent og inngår bare meget spredt og i lav tetthet. En og annen grov, sterkt nedbrutt furulåg ligger igjen som langlivet rest fra langt tilbake i tid. Det samme gjelder noen få tydelig gamle gadder. Aldersklassene fra levende trær på 200-250 år opp til gammel gadd er altså stort sett fraværende. Påfallende er også at det med ett unntak ikke ble observert brannspor på død furu. Disse humide åstraktene ser altså ut til å ha hatt lav brannfrekvens svært lenge.

Granskogene er stort sett i en slags tidlig aldersfase, med et ganske homogent og svakt flersjiktet skogbilde dominert av 100-140 år gamle trær. Andre steder finnes partier med et ensjiktet og ganske ungt preg. Det meste av granskogen er fattig til svært fattig på læger, spesielt i den sørlige delen. De få lægrene som finnes er nesten bare ferske og falt i nyere tid. Gamle "svartsonekjuka-stokker" mangler nesten totalt. Det meste av skogen ser ut til å ha vært gjennom flere omganger med gjennomhogst. Nesten overalt er det mye gamle stubber. Innimellom står imidlertid også noen mindre felter som trolig har unngått siste gjennomhogst og har et eldre preg, bl.a. med en og annen gjenstående gammelgran på rundt 200 år. Granskogspartiene i nord har gjennomgående et eldre preg, med større tetthet av tydelig gamle trær over 200 år, mer død ved og også innslag av gamle læger med svartsonekjuka. Kjerneområdet skiller seg i så måte ganske tydelig ut fra mye av granskogene ellers. Imidlertid er granskogsarealene langt mindre i nord.

Bjørkeskogene omkring Storlivollen har over ganske store partier et hovedsakelig ungt preg. Spredtstående, grove trær finnes innimellom. Dette har trolig vært en åpen beiteskog tidligere, hvor bjørka nå er i ferd med å tetne til etter at beite- og sikkert også vedhogstpåvirkning har avtatt.

Kjerneområder

I det følgende listes informasjon om de avgrensede kjernelokalitetene i området Hukkelvatna. Nummereringen referer til inntegninger vist på kartet.

1 Litlhukkelvatnet Ø

Naturtype: Urskog/gammelskog - Granskog
BMVERDI: B
Areal: 45daa

UTM: Ø:, N:
Hoh: 540-570 moh

DETTE KJERNEOMRÅDET HAR VED EN FEIL IKKE KOMMET MED PÅ KARTET! Arealet er derfor et anslag.

Slak, vestvendt helling med fjellgranskog. Øvre del er blåbærskog, nedre del rikere med småbregne- og litt høgstaueskog. Skogen er i aldersfase, typisk fjellskogspeg, med moderat flersjiktet og ikke særlig variert skogbilde. Mange trær av temmelig høy alder (250 år +) finnes, men de eldste er underrepresentert. Noe spredt ligger det en del læger i de fleste stadier, men tettheten er ganske lav. Skogen har vært plukkhogd langt tilbake i tid (jf. også gamle stubber). Området skiller seg likevel ganske klart ut fra resten av dalen, og med funn av 3 rødlistearter (alle hensynskrevende) gis området verdi B.

Artsmangfold

Dette området er nesten overalt sterkt preget av tidligere tiders til dels harde gjennomhogst i flere omganger. Dette har ført til at tetthet og kontinuitet av viktige nøkkelementer og egenskaper for biologisk mangfold har blitt sterkt redusert. Mangfoldet av naturskogsarter er derfor også utarmet og fattig, og bare noen få arter ble påvist i lave tettheter.

Derimot er karplantefloraen i den rike bjørkeskogen ved Storlivollen og på rikmyrene meget variert og artsrik. En rekke kravfulle arter ble påvist. Mange av de rikeste partiene ble funnet utenfor det eksisterende reservatet. Det er fullt mulig at det kan være en rik funnga av grasmarskossopp i bjørkeskogen ved Storlivollen. Dette var ikke mulig å undersøke pga. årstiden.

Et av verneformålene med det eksisterende reservatet er en rik fauna av våtmarks- og vadefugl. Inventeringen i 2005 foregikk for seint til at viktige deler av fuglelivet kunne fanges opp. Det kan nevnes at det likevel ble sett dobbeltbekkasin flere ganger, samt på myrene helt i nord vipe, rødstilk og heilo.

Tabell: Artsfunn i Hukkelvatna. Kolonnen **Totalt antall av art** summerer opp antall funn innenfor området. 0 betyr at artsfunnet ikke er tallfestet, men begreper som mye, en del, sparsomt, spredt o.l. er brukt. Det store tallet i kolonnen **Funnet i kjerneområde** henviser til hvilke kjerneområder arten er funnet. Det lille tallet angir hvor mange funn som er gjort i hvert kjerneområde. 0 betyr tekstlig kvantifisering. Små tall uten kjerneområdenummer angir funn utenfor kjerneområder.

Gruppe	Vitenskapelig navn	Norsk navn	Rødliste-status	Totalt antall av art	Funnet i kjerneområde (nr)
Orkidéfamilien	Dactylorhiza incarnata ssp. cruenta	Blodmarihand		1	1
Sopp vedboende	Cystostereum murrayi	Duftskinn	DC	1	1 ₁
	Phellinus chrysoloma	Granstokkjuke		18	15 ₁ 3 ₃
	Phellinus nigrolimitatus	Svartsonekjuke	DC	6	2 ₂ 1 ₄
	Phlebia centrifuga	Rynkeskinn	DC	1	1
	Pseudographis pinicola	Gammelgranskål	DC	2	1 ₂
	Skeletocutis lenis			1	1

Avgrensning og arrondering

Grensa er nå lagt slik at hele dalbunnen opp til seterveiene på begge sider kommer med. I praksis er dermed nesten hele nedbørsfeltet til Hukla inne i området, og arronderingen er derfor god. Strengt tatt burde også tilgrensende arealer på Selbu-siden omkring Kverntjenna - Fiskustjenna være med for å få med hele nedbørsfeltet helt inn til vannskillet.

Andre inngrep

Generelt er området veldig lite preget av nyere tids inngrep. De mest markerte er lavstandard skogsbilveier/traktorveier inn til setrene Storlivollen i øst og Flovollen i vest fra sør. Grensa for det avgrensede området følger i stor grad disse veiene. I sørvest går veien inn til Flovollen likevel inne i området. Større negativ effekt på naturverdiene har et gjerde som følger kommunegrensa (trolig) hele veien inne i lokaliteten. Det ser ut til at dette ser satt opp for å hindre ammekyr fra Selbu-siden i å gå sørover. Ellers ligger en håndfull små hytter/fiskebuer langs Stor- og Litlhukkelvatnet. Det finnes også et inntaksmagasin i Hukla lengst sør, som inngår i Samsjø-utbyggingen. Alt i alt har inngrepene liten betydning for områdets verneverdier. Foruten nevnte bruk av Flomyran som slåttemyr i tidligere tider antas hele området å ha vært gjenstand for beiting og annen kulturpåvirkning i forbindelse med de mange setrene omkring hele arealet. Dette antas å ha virket positivt for artsmangfoldet knyttet til myr og rik vegetasjon, dessuten for å holde tilbake naturlig gjenvoksning av myr med kratt.

Vurdering og verdisetting

Verneverdiene knyttet til skogen er små i dette området. Nesten all skogen er hardt påvirket av flere omganger med gjenomhogst, og viktige egenskaper som gamle trær og død ved er sterkt redusert. Barskogsarealene er dessuten nesten utelukkende fattige. Bjørkeskogene ved Storlivollen er på den annen side rike og delvis kalkpåvirkete, og denne har visse biomangfold-kvaliteter.

På den annen side framviser myrene til dels store kvaliteter. Dette gjelder både i variasjonsbredde, arealdekning og utforming, samt ikke minst i tilknytning til ganske mye rikmyr. Viktige biomangfoldverdier er knyttet både til fuglefauna og til karplanteflora. I så måte er det viktig å understreke at de fineste og største rikmyrspartiene finnes utenfor det eksisterende naturreservatet. Om det ikke vurderes som aktuelt å verne hele undersøkelsesområdet anbefales det derfor å utvide reservatet noe slik at rikmyrene blir sikret.

I forhold til mangelanalysen (Framstad et al. 2002, 2003) faller ikke området inn under noen av de prioriterte kriteriene. Arealet er ganske stort, men store deler består av myr og uproduktiv skog, slik at det vanskelig kan klassifiseres som et storområde.

På bakgrunn av å være et ganske stort skog- og myrområde lite preget av nyere inngrep anses Hukkelvatna som et lokalt verneverdig område (*).

Tabell: Kriterier og verdisetting for kjerneområder og totalt for Hukkelvatna. Ingen stjerner (0) betyr at verdien for kriteriet er fraværende/ ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for for verdisetting i metodekapittelet.

Kjerneområde	Urørthet	Dødved mengde	Dødved kont.	Gamle bartrær	Gamle løvtrær	Gamle edelløvtrær	Treslagsfordeling	Variasjon	Rikhet	Arter	Størrelse	Arrondering	Samlet verdi
1 Litlhukkelvatnet Ø	**	**	**	**	0	-	0	*	0	*	-	-	*
Totalt for Hukkelvatna	*	*	*	*	0	-	*	**	**	*	***	***	*

Referanser

- Angell-Petersen, I. 1994. Inventering av verneverdig barskog i Sør-Trøndelag. Økoforsk Rapp. 1988:8: 1-241.
- Framstad, E., Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H. & Branderud, T. E. 2003. Liste over prioriterte mangler ved skogvernet. - NINA oppdragsmelding 769. 9pp.
- Framstad, E., Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H. og Brandrud, T.E., 2002. Evaluering av skogvernet i Norge. Fagrapport 54, NINA. 146 s.
- Korbøl, A. 2004. Nøkkelbiotoper og hensynsområder i statskoger og statsallmenninger i Midt Norge. Delrapport 5. Prevista rapport 3/2004.
- Moen, A. 1969. Myrundersøkelser i Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag og Nordmøre. Foreløpig rapport fra sommeren 1969. (K. norske Vidensk. selsk. Mus., Univ. i Trondheim, unpubl. rapp.)
- Moen, A., 1998. Nasjonalatlas for Norge: Vegetasjon. Statens kartverk, Hønefoss, 199 s.
- Sigmond, E.M.O., Gustavson, M. & Roberts, D. 1984. Berggrunnskart over Norge - M 1: 1 million. Norges Geologiske Undersøkelse.
- Sæther, B., Klokk, T. & Taagvold, H. 1980. Flora og vegetasjon i Gaulas nedbørfelt, Sør-Trøndelag og Hedmark. Botaniske undersøkelser i 10-års verna vassdrag. Delrapport 2. - K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Rapp. bot. Ser. 1980-7: 1-154.

Bilder fra området Hukkelvatna

*Landskapet ved Hukkelvatna er vidt og åpent. Fra Storlivollen.
Foto: Tom Hellik Hofton*

Typisk granskog i området. Foto: Tom Hellik Hofton

Typisk furskog i området. Foto: Tom Hellik Hofton

Utsikt sørover Store Hukkelvatnet. Foto: Tom Hellik Hofton